

โรคพิษสุนัขบ้า (Rabies)

ปี พ.ศ. 2538 กองระบาดวิทยาได้รับรายงานผู้ป่วย/ตาย ด้วยโรคพิษสุนัขบ้าจากบัตร รง. 506 จำนวน 74 ราย คิดเป็นอัตราป่วย/ตาย 0.12 ต่อประชากรแสนคน เป็นผู้ป่วยจาก 35 จังหวัด คือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 12 จังหวัด 32 ราย ภาคกลาง 12 จังหวัด 25 ราย ภาคเหนือ 6 จังหวัด 9 ราย และ ภาคใต้ 5 จังหวัด 8 ราย อัตราป่วย/ตาย ต่อประชากรแสนคน เป็นรายภาค ตามลำดับ คือ 0.15 0.13 0.07 และ 0.10 จังหวัดที่มีจำนวนผู้ป่วย/ตายสูง 10 อันดับแรกคือ กรุงเทพมหานคร 6 ราย ชัยภูมิ 5 ราย บุรีรัมย์ 5 ราย สุรินทร์และศรีสะเกษจังหวัดละ 4 ราย ลพบุรี กำแพงเพชร กาญจนบุรี ชลบุรี สกลนคร และนครศรีธรรมราช จังหวัดละ 3 ราย แต่ถ้าคิดเป็นอัตราต่อประชากรแสนคน จะเรียงลำดับจากสูงสุดและรองไปตามลำดับดังนี้คือ ระนอง ชัยภูมิ นครนายก ระยอง ลพบุรี กำแพงเพชร กาญจนบุรี สระแก้ว บุรีรัมย์ และเลย

ผู้ป่วยแยกเป็นเพศชาย 51 คน เพศหญิง 23 คน เป็นอัตราส่วนชายต่อหญิง เท่ากับ 2.2 : 1 ประมาณร้อยละ 45 มีอายุต่ำกว่า 15 ปี โดยเฉพาะในกลุ่มอายุ 5 – 9 ปี มีผู้ป่วยถึง 16 ราย แยกเป็นชาย 8 ราย หญิง 8 ราย มากกว่าผู้ป่วยในกลุ่มอายุอื่น ๆ รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 25 -34 ปี จำนวน 10 ราย เป็นชายทั้งหมด ซึ่งแตกต่างจากปีก่อน ๆ เพราะโดยปกติแล้วกลุ่มอายุนี้อาจมีผู้ป่วยน้อยกว่ากลุ่มอายุ 55 ปีขึ้นไป ถ้าเทียบเป็นอัตราต่อประชากรแสนคนแล้ว กลุ่มอายุ 5 – 9 ปี ยังเป็นกลุ่มที่สูงที่สุด และอันดับรองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 55- 64 ปี สำหรับกลุ่มอายุ 25 – 34 ปี จะอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างต่ำคล้ายกับปีก่อน ๆ

ฤดูที่พบผู้ป่วย/ตาย ผู้ป่วย/ตาย ทุกเดือนตลอดปี ไม่มีช่วงฤดูกาลใดที่สูงหรือต่ำกว่ากัน มากซึ่งก็คือเป็นเช่นนี้มาตลอด

เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2537 จำนวนผู้เสียชีวิตลดลง 4 ราย อัตราป่วย/ตาย ต่อประชากรแสนคน ยังคงใกล้เคียงกันมากคือ 0.12 ในปีนี้และ 0.13 ในปีที่ผ่านมา แต่เมื่อเป็นรายภาค จังหวัดในภาคกลางมีผู้เสียชีวิต 25 ราย เพิ่มขึ้น จากปีที่ผ่านมา 7 ราย โดยเฉพาะใน กรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้นถึง 5 ราย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 32 ราย เท่ากับปีก่อน ส่วนใหญ่เป็นจังหวัดที่เกิดขึ้น เมื่อปีที่แล้ว ภาคเหนือลดลงจาก 15 ราย เหลือเพียง 9 ราย ส่วนใหญ่ยังคงเป็นจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ส่วนภาคใต้ลดลงจาก 12 ราย เหลือ 8 ราย โดยเฉพาะรวมแนวโน้มของการเกิดโรคในแต่ละภาคค่อย ๆ ลดลงเนื่องจากมีมาตรการควบคุมป้องกันหลายอย่างทั้งในคนและสัตว์ที่เป็นพาหะ

ในจำนวนผู้ป่วย/ตาย 74 ราย นี้กองระบาดวิทยา ได้รับรายงานการสอบสวนโรคเฉพาะ รายเดือนเพียง 26 ราย หรือร้อยละ 35 เท่านั้น จากการวิเคราะห์ได้ข้อสรุปที่สำคัญดังนี้ ผู้ป่วยเป็น เพศชาย 18 ราย เพศ หญิง 8 ราย อายุระหว่าง 2 – 63 ปี เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี จำนวน 12 ราย นอกจากนั้นกระจายอยู่ในทุกกลุ่มอายุ ผู้ป่วย/ตายรับเชื้อจากการ&สุนัขกัด 23 ราย วัณโรค 1 ราย และสอบประวัติไม่ได้ 2 ราย สุนัขที่กัดเป็นสุนัขมีเจ้าของ 15 ราย ในจำนวนนี้ 9 รายเป็นลูก สุนัขอายุ 1-3 เดือน ผู้ป่วย/ตายส่วนใหญ่ (17/23 ราย) ถูกกัดเพียงแผลเดียว โดยถูกกัดตำแหน่งที่ สำคัญ คือใบหน้า 5 ราย นิ้วมือ /มือ/ข้อมือ 8 ราย และที่นิ้วเท้า/ข้อเท้า/สันเท้า 7 ราย ที่เหลือถูก กัดที่น่อง ลำตัว และไม่ทราบตำแหน่งอีก 4 ราย ส่วนใหญ่รับเชื้อในหมู่บ้านชนบท (22/26 ราย)

ผู้ป่วย/ตายไม่ได้รับการฉีดวัคซีนและซีรัมป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า 24 ราย สอบประวัติ ไม่ได้อีก 2 ราย (ซึ่งไม่น่าจะได้รับการฉีดวัคซีนเช่นกัน) สาเหตุที่ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนเพราะเห็น ว่าเป็นลูกสุนัข 6 ราย ไม่คิดว่าสุนัขที่กัดจะเป็นบ้า 8 ราย เป็นแผลเล็กน้อย 2 ราย เจ้าของยืนยัน ว่าสุนัขไม่บ้า 2 ราย คิดว่าหวงลูกเพราะเป็นสุนัขแม่ลูกอ่อน 1 ราย ไม่บอกเหตุผล 5 ราย และ ไม่ทราบ 2 ราย สุนัขเกือบทั้งหมดไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค

ระยะฟักตัวของโรคเร็วที่สุด 17 วัน และนานที่สุด 1 ปี 3 เดือน แต่ส่วนใหญ่ (17/26 ราย) มีระยะฟักตัวน้อยกว่า 3 เดือน ระยะเวลาแสดงอาการของโรค (ตั้งแต่มีอาการจนถึงวันที่เสียชีวิต) ส่วนใหญ่ (22/26) เสียชีวิตภายใน 6 วัน ส่วนอีก 4 ราย เสียชีวิตในวันที่ 8 2 ราย วันที่ 9 1 ราย และวันที่ 10 1 ราย อาการของผู้ป่วยทุกรายแสดงอาการกลัว (การตีนม) น้ำ ส่วนอาการอื่นที่ พบได้แก่ เกร็ง ชัก กระตุก ตกใจง่าย กลัวแสง กลัวลม หายใจไม่เต็มอิ่ม อาเจียน เสียทรงแผล ที่ถูกกัด แขนขาไม่มีแรงเพื่อเป็นพัก ๆ

จากการสอบสวนโรคนี้พบว่าผู้สัมผัส เชื้อจากผู้ป่วย / ตาย ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกัน โรคทุกรายรายที่มีผู้สัมผัสมาก ๆ คือ 38 คน 1 ราย 27 คน 1 ราย 27 คน 1 ราย 24 คน 1 ราย และ 13 คน 3 ราย ซึ่งอาจจะมีทั้งรายที่สัมผัสเชื้อจริงและไม่จริง อย่างไรก็ตามการฉีดวัคซีนให้ใน รายที่ไม่ได้รับเชื้อก็ถือว่าเป็นการป้องกันโรคล่วงหน้าไป

โรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์

ปี พ.ศ. 2538 กองระบาดวิทยาในฐานะที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายการเฝ้าระวังโรคพิษสุนัข บ้าในสัตว์ได้รับรายงานการชันสูตรโรคพิษสุนัขบ้าจากห้องปฏิบัติการ 27 แห่ง มีผู้ส่งหัวสัตว์ชนิด

ต่าง ไป ตรวจรวม 6,330 ตัวอย่าง เน่า 67 ตัวอย่าง ตรวจได้เพียง 6,254 ตัวอย่าง พบว่าเป็นโรค พิษสุนัขบ้า 2,937 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 46.96 ภาคกลางส่งตัวอย่างตรวจสูงที่สุด 2,822 ตัวอย่าง พบเชื้อ 1,217 ตัวอย่าง ร้อยละ 43.12 และรองลงไปตามลำดับ คือ ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งตรวจ 1,917 ตัวอย่าง พบเชื้อ 963 ตัวอย่าง ร้อยละ 50.23 ภาคเหนือ ส่งตรวจ 888 ตัวอย่าง พบเชื้อ 438 ตัวอย่าง ร้อยละ 49.32 ภาคใต้ ส่งตรวจ 627 ตัวอย่าง พบ เชื้อ 319 ตัวอย่าง ร้อยละ 50.88

จังหวัดที่มีจำนวนส่งตรวจและพบเชื้อสูง 10 จังหวัดแรก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร 1,303 พบเชื้อ 433 ตัวอย่าง(ร้อยละ 33.23) นครราชสีมา ส่งตรวจ 798 พบเชื้อ 422 ตัวอย่าง (ร้อยละ 55.39) ขอนแก่นส่งตรวจ 346 พบเชื้อ 131 ตัวอย่าง (ร้อยละ 37.86) นครศรีธรรมราช ส่งตรวจ 304 พบเชื้อ 163 ตัวอย่าง (ร้อยละ 53.62) นครสวรรค์ส่งตรวจ 242 พบเชื้อ 132 ตัวอย่าง (ร้อยละ 54.45) อุบลราชธานี ส่งตรวจ 228 พบเชื้อ 130 ตัวอย่าง (ร้อยละ 57.02) อุครธานี ส่งตรวจ 181 พบเชื้อ 69 ตัวอย่าง (ร้อยละ 38.12) สมุทรปราการส่งตรวจ 178 พบเชื้อ 89 ตัวอย่าง (ร้อยละ 50.00) พิษณุโลกส่งตรวจ 171 พบเชื้อ 96 ตัวอย่าง (ร้อยละ 56.14) และนนทบุรีส่งตรวจ 168 พบ เชื้อ 79 ตัวอย่าง (ร้อยละ 47.02) กรุงเทพมหานครแม้ว่าจะมีจำนวนส่งตรวจสูงที่สุดในกลุ่มนี้ แต่ เปรอร์เซ็นต์การพบเชื้อน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 33.23 และที่ไม่แตกต่างกันมากนักอีก 2 จังหวัดคือ ขอนแก่น (ร้อยละ 37.86) และอุครธานี (ร้อยละ 38.20)

ในจำนวนที่พบเชื้อ 2,937 ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสุนัขถึงร้อยละ 94 แมวรองลงมา คือ ร้อยละ 4 ปศุสัตว์ โค กระบือ สุกร ร้อยละ 1.25 ที่เหลือเป็นสัตว์ชนิดอื่นซึ่งพบน้อยกว่าร้อยละ 1 เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2537 พบว่ามีตัวอย่างส่งตรวจลดลงร้อยละ 22.9 (1,859 ตัวอย่าง) จำนวนพบเชื้อลดลงร้อยละ 22.36 (846 ตัวอย่าง) และร้อยละของการพบเชื้อก็ลดลง น้อยจาก 47.1 เหลือ 46.96